

ПРОГРАМИ ЗА КОНКУРСНИТЕ ИЗПИТИ

ПРОГРАМА ПО ИСТОРИЯ НА БЪЛГАРИЯ

ИЗПИТЪТ Е ПИСМЕН, С ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ 4 ЧАСА.

Програмата съдържа основни проблеми от историята на българската държава и българския народ до края на Първата световна война.

Целта на изпита е да се проверят: **първо** – знанията на кандидат-студентите за историческите факти, умението да ги анализират и да правят съответните изводи; **второ** – разбирането за хронологическите граници на зададените въпроси; **трето** – писмената култура.

ПЪРВИ МОДУЛ:

Същинско средновековие (VII – XIV в.) и Късно средновековие (XV – XVII в.)

ОБРАЗУВАНЕ И УКРЕПВАНЕ НА СРЕДНОВЕКОВНАТА БЪЛГАРСКА ДЪРЖАВА. Славяни и прабългари в епохата на Великото преселение на народите. Начало и същност на Аспарухова България. Развитие на българската държава при хан Аспарух и хан Тервел. Вътрешнополитическата криза през втората половина на VIII в. Териториално разширение и централизация на България през първата половина на IX в. Устройство на държавата.

ПОЛИТИЧЕСКИ И КУЛТУРЕН ВЪЗХОД НА БЪЛГАРИЯ (852 – 927 г.). Външна и вътрешна политика на княз Борис I. Покръстване на българите и дипломатическа борба за самостоятелна българска църква. Създаване и разпространение на славянската писменост. Политическо могъщество на България при цар Симеон. Възход на старобългарската култура.

ПОЛИТИЧЕСКО РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРИЯ (927 – 1018 г.). България при цар Петър – вътрешна и външна политика. Движение на комитопулите. Цар Самуил и неговите приемници в борбата за запазване на българската държавна независимост. Падане на българските земи под византийска власт.

ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРСКАТА ДЪРЖАВА (1185 – 1241 г.). Въстанието на Асеновци. Възстановяване и политическо утвърждаване на българската държава. България при цар Калоян и цар Борил. Могъщество на България при цар Иван Асен II. Административно устройство. Стопански и културен подем.

АНТИОСМАНСКА СЪПРОТИВА НА БЪЛГАРСКИЯ НАРОД (XV – XVII в.). Последици от османското нашествие и унищожаването на българската държавност. Антиосманска съпротива на българите през XV в. Хайдушко движение. Българските въстания през XVI – XVII в.

ВТОРИ МОДУЛ: Българско възраждане

РАННО БЪЛГАРСКО ВЪЗРАЖДАНЕ. Същност, хронологически граници и съдържание на Българското възраждане. Фактори и исторически условия. Социално-икономически и културни промени в българските земи през Ранното възраждане. Формиране на българската национална идеология.

ВЪЗРОЖДЕНСКИ БОРБИ ЗА НАЦИОНАЛНО ОБОСОБЯВАНЕ НА БЪЛГАРИТЕ. Предпоставки за културните промени във възрожденското българско общество. Начало, развитие и резултати от движението за новобългарска просвета. Формиране на новобългарската култура. Движение за самостоятелна българска църква. Предпоставки, причини и основни етапи в развитието на църковнонационалното движение. Учредяване и устройство на Българската екзархия. Формиране на българската нация през Възраждането.

БЪЛГАРСКОТО НАЦИОНАЛНООСВОБОДИТЕЛНО ДВИЖЕНИЕ ПРЕЗ 50-те – 70-те ГОДИНИ НА XIX в. Кримската война и българите. Начало на организираното националноосвободително движение. Политически организации, идеи и акции на българската емиграция. Четническо движение. Създаване и развитие на БРЦК и Вътрешната революционна организация. Източната криза (1875 – 1878 г.) и българското освободително движение. Априлското въстание от 1876 г. Българският въпрос в политиката на Великите сили. Руско-турската война (1877 – 1878 г.) и Освобождението на България.

ТРЕТИ МОДУЛ: Нова българска история (1878 – 1918 г.)

ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРСКАТА ДЪРЖАВА (1878 – 1885 г.). Временно руско управление. Българската съпротива срещу Берлинския договор. Създаване и същност на Търновската конституция. Устройство и политическо развитие на Княжество България (1879 – 1885 г.). Устройство и политическо развитие на Източна Румелия. Съединението на Княжество България и Източна Румелия. Военна и дипломатическа защита на Съединението.

ПОЛИТИЧЕСКО РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРИЯ В КРАЯ НА XIX – НАЧАЛОТО НА XX в. Политическата криза (1886 – 1887 г.). Управление на Стефан Стамболов. Вътрешна и външна политика. Икономическо развитие на българската държава. Управление на Народната партия. Правителствени кабинети 1899 – 1903 г. Управление на Народнолибералната партия (1903 – 1908 г.). Вътрешна и външна политика на България при управлението на Демократическата партия. Обявяване и дипломатическо уреждане на българската независимост.

БЪЛГАРСКОТО НАЦИОНАЛНООСВОБОДИТЕЛНО ДВИЖЕНИЕ В МАКЕДОНИЯ И ОДРИНСКА ТРАКИЯ (1878 – 1903 г.). Същност на българския национален въпрос след Берлинския договор. Дейността на Българската екзархия в Македония и Одринска Тракия. Създаване и развитие на ВМОРО. Македоно-одринското движение в България. Горноджумайското въстание. Подготовка, ход и последици от Илинденско-Преображенското въстание.

ВОЙНИ ЗА ОБЕДИНЕНИЕ НА БЪЛГАРСКАТА НАЦИЯ (1912 – 1918 г.). Българската държава и идеята за национално обединение. Създаване на Балканския съюз. България в Първата балканска война. Втора балканска (Междусъюзническа) война. България през 1913 – 1915 г. Участие на България в Първата световна война.

Препоръчителна литература

1. История на България. Изд. на БАН. Т. 2. С., 1981; т. 3. С., 1982; т. 4. С., 1983; т. 5. С., 1985; т. 6. С., 1987; т. 7. С., 1991; т. 8. С., 1999.
2. Павлов, Пл., Р. Гаврилова, В. Янчев, Л. Огнянов, М. Бенова, М. Босева, К. Славчев. История и цивилизации за 10 клас. Изд. Просвета, 2019.

3. Палангурски, М., Ив. Лазаров, Кр. Мутафова, Ив. Русев, Л. Стоянов, В. Стойчева, Юл. Симеонова. История и цивилизации за 10 клас. Изд. Рива, 2019.
4. Спасов, Л., П. Петков, Т. Мишев, Вл. Ангелов, К. Бенчева. История и цивилизации за 10 клас. Изд. Домино, 2019.
5. Ботева-Боянова, Д., П. Ангелов, Ив. Тютюнджиев, Пл. Митев, Н. Поппетров, Евг. Калинова, И. Баева, Н. Васева, Н. Павлова, В. Иванова. История и цивилизации за 10 клас. Изд. Булвест, 2019.
6. Матанов, Хр., Ил. Илиев, Кр. Табакова, В. Колев, Р. Маринова-Христиди. История и цивилизации за 10 клас. Изд. Анубис, 2019.

Всеки изпитен вариант съдържа задания от **трите модула**, които обхващат трите дяла на българската история в очертаните в програмата хронологически граници. **Първият модул** обхваща периода на Същинското средновековие (VII – XIV век) и Късното средновековие (XV – XVII век). **Вторият модул** включва периода на Българското възраждане. **Третият модул** обема новата българска история (1878 – 1918 г.). Всеки модул включва три типа задания: **първият тип са пет въпроса** с посочени по три варианта на отговор, от които **само един е верен**; **вторият тип са десет въпроса**, на които кандидат-студентът трябва да даде свой вариант на отговор; **третият тип задание е да се развие в необходимия размер отговор на конкретен исторически въпрос**.

Изпитните варианти ще включват комбинации от трите модула и трите типа задания, т.е., ако първото и второто задание са от **първия и втория модул**, то третото задание е от **третия модул**; съответно, ако първите две задания са от **втория и третия модул**, то третото задание е от **първия модул**; или ако първото и второто задание са от **първия и третия модул**, третото задание ще бъде от **втория модул**.

Примерен вариант на кандидатстудентския изпит по история на България

ПЪРВИ МОДУЛ:

Същинско средновековие (VII – XIV в.) и Късно средновековие (XV – XVII в.)

- I. Отбележете със знака **x** верния отговор.
1. **Славяните** от т. нар. **българска група** са част от:
 - а) източните славяни;
 - б) южните славяни;
 - в) западните славяни.
 2. Във войната **срещу Византия** през 680 – 681 г. **хан Аспарух** се съюзява с:
 - а) Куберовите прабългари;
 - б) тимочани, браничевци и абодрити;
 - в) военно-племенния съюз на северите и седемте славянски племена.
 3. Кое от следните твърдения **НЕ е вярно**:
 - а) През 716 г. хан Тервел сключва мирен договор с византийския император Теодосий III;
 - б) През 805 г. хан Крум разгромява аварите и окончателно унищожава Аварския хаганат;
 - в) Столица на средновековна България през езическия период е Търново.
 4. **За кое събитие** се отнася текстът от т.нар. „**Анонимен ватикански разказ**“: „И тъй, като влязъл в резиденцията на Крум, той преровил неговите съкровища и намерил твърде богата плячка. Той започнал да разпределя на войската си по списък мед, одежди и други различни неща“?
 - а) превземането на Преслав от император Йоан Цимисхи през 971 г.;
 - б) превземането на Преслав от киевския княз Светослав през 970 г.;
 - в) превземането на Плиска от император Никифор I Геник през 811 г.
 5. Кое **важно за България решение** е взето на проведения през **869 – 870 г.** в Константинопол **църковен събор**?
 - а) християнизация на България от Константинополската патриаршия;
 - б) присъединяване на българските епархии към Римската църква;
 - в) учредяване на автономна Българска архиепископия.
- II. Попълнете необходимата информация или отговорете в свободен стил на зададените въпроси.
6. **Стара Велика България** е създадена през г. от хан
 7. **Първите писани закони** в средновековна България са въведени при хан, а военно-административната реформа, създавала **комитатите**, е дело на хан
 8. Коя е **най-важната** клауза от „**дълбокия мир**“, сключен между Византия и България през есента на 863 г.?
.....
.....
 9. Създадената от Константин-Кирил Философ и Методий **славянска писменост** е разпространена в **България** при управлението на княз от техните ученици

10. Културният възход на средновековна България, известен като „**Златен век**“, е свързан с управлението на цар, а негов център е столицата
11. Българският владетел през **езическия** период носи **титлата**, а след **християнизацията** и до края на **Първата българска държава** владетелите носят **титлите**:
12. **За кое събитие** се отнася текстът от „**История**“ на **Лъв Дякон**: „А пък император Йоан, който се борил с руската войска в продължение на цели четири месеца, върнал Мизия на ромеите и нарекъл Доростол Теодоропол на името на мъченика Теодор Стратилат“?
.....
13. **За кой владетел на Второто българско царство** се отнася текстът от „**История**“ на **Георги Акрополит**: „...Всички му се възхищаваха и го облажаваха, защото не употребяваше оръжие срещу своите и не се опетняваше с убийства на ромеи... Затова той бе обичан не само от българи, но и от ромеите, и от други народи“?
.....
14. Посочете **всички столици** на средновековна България.
.....
15. **Първото антиосманско въстание** на българите през 1408 г. е ръководено от братовчедите, които са синове на царете
.....

ВТОРИ МОДУЛ: Българско възраждане

- I. Отбележете със знака **x** верния отговор.
1. **Ранното българско възраждане обхваща:**
а) XVIII и първата четвърт на XIX в.;
б) времето от началото на XVIII в. до 1762 г.;
в) времето от 1762 г. до средата на XIX век.
2. **Първото българско народно взаимно училище е открито** на 2 януари 1835 г.:
а) в Свищов; б) в Пловдив; в) в Габрово.
3. **Ферманът** на султан Абдул Азис за **създаване** на Българската екзархия е **издаден** на:
а) 3 април 1860 г.; б) 27 февруари 1870 г.; в) 16 февруари 1872 г.
4. **Васил Левски** поставя **началото** на Вътрешната революционна организация в България през:
а) 1868 г.; б) 1869 г.; в) 1872 г.
5. Кое от следните твърдения **НЕ е вярно**:
а) Планът за Априлското въстание в България е подготвен в Гюргево в края на 1875 г.;
б) Четническата акция на Хаджи Димитър и Стефан Караджа е проведена през юли 1868 г.;
в) Първият български екзарх е Иларион Макариополски.

II. Попълнете необходимата информация или отговорете в свободен стил на зададените въпроси

6. Какъв тип книжнина са т.нар. **дамаскини**?

.....
.....

7. Паисий Хилендарски **завършва** „История славянобългарска“ през г. в манастир.

8. В Букурещ, с дата г., е отпечатан изработеният от „Привременен закон за народните горски чети за 1867 лето“, проектиращ изграждането на четническа армия в Стара планина.

9. Посочете **в кои градове** са открити **трите български гимназии** през Възраждането:

10. Великденската акция е **проведена в Цариград** на г. в българския храм

11. Какво предвижда **Екзархийският ферман** от 1870 г. за т.нар. „**спорни епархии**“ в Тракия и Македония?

.....
.....

12. Началото на **Българския революционен централен комитет (БРЦК)** е поставено под ръководството на в края на 1869 г. в гр. (Румъния).

13. **Първата българска легия** е създадена от Георги Раковски през г., а **Втората българска легия** функционира в през 1867 – 1868 г.

14. С правителството на коя балканска държава преговаря **Добродетелната дружина** през **1867 г.**? Каква нова държава се проектира?

.....
.....

15. **Кога** е подписан и **каква е същността** на Санстефанския мирен договор?

.....
.....

ТРЕТИ МОДУЛ: Нова българска история (1878 – 1918 г.)

Развийте в необходимата степен следния исторически въпрос:

**ПОЛИТИЧЕСКО РАЗВИТИЕ НА КНЯЖЕСТВО БЪЛГАРИЯ
(1879 – 1884 г.)**